

CETA EN TTIP

Zes ernstige bedreigingen voor Europese standaarden

HET BELANG VAN HET EUROPESE VOORZORGSBEGINSEL

Het voorzorgsbeginsel is één van de meest belangrijke Europese beginselen voor de bescherming van consumenten. Het schrijft voor dat stoffen alleen op de Europese markt worden toegestaan als bewezen is dat deze veilig zijn. Kosten-batenanalyses die de gezondheid van consumenten afwegen tegen economische baten zijn hierin expliciet niet toegestaan.

Het voorzorgsbeginsel staat in schril contrast met de Amerikaanse en Canadese 'follow-up' benadering, waarbij in principe alles is toegestaan zolang er geen bewijs is van schadelijkheid – en waarbij gezondheidsrisico's dus wél worden afgewogen tegen economische gevolgen.

En dit is precies het probleem in de discussies rondom de handelsverdragen TTIP en CETA die de Europese Unie wil afsluiten met de Verenigde Staten en Canada. Om er zeker van te zijn dat consumenten in de toekomst kunnen rekenen op de grootst mogelijke bescherming is het van cruciaal belang dat het voorzorgsbeginsel in de EU onverkort overeind blijft.

Om deze reden heeft foodwatch een internationaal team van experts bestaande uit prof. Dr. Peter-Tobias Stoll (Universiteit van Göttingen), Dr. Wybe Th. Douma (sr. Reseacher bij het T.M.C. Asser instituut), prof. Nicolas de Sadeleer (st. Louis Universiteit Brussel) en Patrick Abel (researcher aan de Universiteit van Göttingen), gevraagd om te kijken naar de mate waarin het Europese voorzorgsbeginsel verankerd is in de CETA en TTIP verdragsteksten.

De conclusies in het rapport zijn zeer zorgelijk. Het voorzorgsbeginsel blijkt onvoldoende beschermt te worden in TTIP en CETA. Op basis van deze wetenschappelijke analyse heeft foodwatch zes stellingen geformuleerd en concrete voorbeelden geselecteerd die laten zien wat de gevolgen van CETA en TTIP voor de consumentenbescherming en voedselveiligheid in de EU zullen zijn. Op basis hiervan roept foodwatch de Nederlandse regering en de Europese Unie op om CETA niet te tekenen en de onderhandelingen over TTIP af te breken.

CETA

STELLING 1

Het Europese voorzorgsbeginsel conflicteert met internationaal handelsrecht en richtlijnen van de Wereldhandelsorganisaties (WTO)

Internationaal handelsrecht en WTO-recht leggen vast dat overheden in het geval van een mogelijk (gezondheids-)risico, alleen **tijdelijke** maatregelen mogen nemen om consumenten te beschermen. Het Europese voorzorgsbeginsel is echter veel uitgebreider en staat ook op de lange termijn maatregelen toe.

De Nederlandse regering stelt dat het voorzorgsbeginsel is opgenomen in WTO-recht en daarom niet expliciet in TTIP of CETA vermeld hoeft te worden¹. Dit is misleidend, omdat het om een veel zwakkere en bovendien slechts tijdelijke vorm van voorzorgsmaatregelen gaat. TTIP en CETA zullen daarom het Europese voorzorgsbeginsel zoals wij dat nu kennen zwaar onder druk zetten.

STELLING 2

Het voorzorgsbeginsel is niet juridisch verankerd in TTIP en CETA

Zowel TTIP als CETA verwijzen naar WTO verdragen, maar hebben het WTO-recht niet officieel als bindend onderdeel opgenomen. Canada, de VS en de EU hebben echter wel afgesproken om binnen TTIP en CETA nauw samen te werken op door de WTO gereguleerde gebieden. Hiermee is de EU een dubbele

verplichting aangegaan. Enerzijds wordt het Europese voorzorgsbeginsel door de WTO-wetgeving niet erkend. Anderzijds geven zowel CETA als TTIP de voorkeur aan de Amerikaanse en Canadese 'follow-up' methode. Hiermee snijdt de EU zichzelf tweemaal in de vingers. Voor toekomstige conflicten binnen CETA en TTIP kan de EU daardoor het voorzorgsbeginsel niet succesvol aanhalen om haar maatregelen te legitimeren.

STELLING 3

Wederzijdse erkenning van standaarden leidt tot ondermijning van EU standaarden

Wat er gebeurt wanneer het voorzorgsbeginsel niet wordt verankerd of veilig wordt gesteld, is duidelijk merkbaar in de voorgestelde wederzijdse erkenning van standaarden in zowel TTIP als CETA. Wederzijdse erkenning maakt het mogelijk om Amerikaanse en Canadese producten in Europa te verkopen, zonder aanvullende testen te verrichten in Europa. Wat goed genoeg is voor de VS en Canada, is goed genoeg voor de EU en andersom.

Dit kan problemen opleveren. Stel dat Canada of de VS een chemisch product op de Europese markt wil verkopen dat tot nu toe altijd in de EU verboden is geweest, dan kan Canada of de VS het principe van wederzijdse erkenning aanhalen. De EU kan hier vervolgens tegenin gaan door het doel van haar verbod toe te lichten, maar kan zich hierbij niet langer beroepen op het voorzorgsbeginsel. Dit kan twee gevolgen

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/03/21/beantwoording-kamervragen-over-voorzorgsbeginsel-in-de-onderhandelingen-tussen-eu-en-vs-over-ttip>

hebben: of de EU zal de – voorheen verboden – chemische producten moeten toelaten, of de EU handhaaft haar verbod, maar zal dan een sanctie worden opgelegd (bijv. in de vorm van verhoogde tarieven op Europese producten) omdat zij de regels van de internationale handel zoals in TTIP en CETA vastgelegd overtreedt met het handhaven van het verbod.

STELLING 4

Verbetering van regelgeving voor consumentenbescherming zal worden ondermijnd

CETA en TTIP zijn zogenaamde ‘levende verdragen’, die zich zelfs na de ratificatie verder zullen ontwikkelen en hun stempel zullen drukken op toekomstige wet- en regelgeving. In de tekst van CETA wordt expliciet vermeld dat regelgeving technisch en economisch ‘praktisch’ moet zijn. Deze beperking van wet- en regelgeving staat haaks op het voorzorgsbeginsel. Er zijn daarnaast ook aanvullende verplichtingen in CETA en TTIP opgenomen wat betreft het verstrekken van informatie en de onderbouwing van bestaande en nieuwe wet- en regelgeving. Doordat het voorzorgsbeginsel niet in CETA wordt opgenomen, zal er grote druk ontstaan om toekomstige regelgeving tussen de EU en Canada naar beneden toe af te stemmen, terwijl regelgeving ten aanzien van consumentenbescherming juist verbetering behoeft. Canada hanteert namelijk het ‘follow-up’ principe dat inzet op technische en economische praktische regelgeving in tegenstelling tot het voorzorgsbeginsel dat de volksgezondheid en consumentenbescherming voorop stelt.

© 24NOVEMBERS/ SHUTTERSTOCK

© MATEJ KASTELIC/ SHUTTERSTOCK

STELLING 5

Huidige EU standaarden worden bedreigd door CETA en TTIP

Omdat het voorzorgsbeginsel niet in CETA of TTIP is verankerd, maar enkel is opgenomen als algemene verwijzing naar het bestaande en ontoereikende WTO-recht, zal dit leiden tot een algemene verslechtering van bestaande wetten, regels en standaarden. Ook zal het leiden tot het tegengaan of verzwakken van toekomstige regelgeving ter bescherming van consumenten. Zie ook de concrete voorbeelden verderop in deze publicatie.

STELLING 6

De ‘voorlopige inwerkingtreding’ van CETA is een aanval op de democratie

Het Verdrag van Lissabon bepaalt dat het mogelijk is om een Europees verdrag voorlopig in werking te laten treden – nog vóórdat het officieel is goedgekeurd. De reden: voorkomen dat er eindeloos moet worden gewacht op langdurige ratificatieprocessen in alle 28 lidstaten.

Dit is misschien logisch waar het gaat om kleine technische afstemmingen, maar CETA en TTIP zijn zeer ingrijpende verdragen die in zowel Nederland als Europa, generaties lang effect zullen hebben. De ‘voorlopige’ invoering van deze verdragen zonder instemming van de Tweede Kamer is daarom een groot probleem.

‘Voorlopig’ is in CETA bovendien behoorlijk lang. Zelfs als nationale parlementen het verdrag afwijzen, blijven de onderdelen die al in werking zijn getreden nog een tijdlang geldig. De omstreden investeringsbescherming ICS bijvoorbeeld, blijft zelfs bij afwijzing door de Tweede Kamer nog drie jaar lang van kracht waardoor Nederland – zelfs bij afkeuring van het verdrag – jarenlang kwetsbaar blijft voor schadeclaims van buitenlandse bedrijven.

CETA EN TTIP: ZES ERNSTIGE BEDREIGINGEN VOOR EUROPESE STANDAARDEN

1. VOEDSEL

Belemmering van voorzorgsmaatregelen tegen antibiotica, additieven en diabetes

© CORGARASHU / FOTOLIA

Europese consumenten worden nu beschermd door het voorzorgsbeginsel, dat is vastgelegd in Europese wetgeving. Dit beginsel stelt dat een mogelijk schadelijke stof bij wetenschappelijke twijfel over de veiligheid, niet mag worden toegelaten. Voorkomen is beter dan genezen, vindt de Europese wetgever, zeker wanneer de voedselveiligheid in het geding is. Deze belangrijke verworven Europese consumentenbescherming staat onder druk met de mogelijke komst van TTIP en CETA.

Denk bijvoorbeeld aan de wens om het excessieve gebruik van antibiotica in de veeteelt aan banden te leggen – stoffen die, als we dierlijke producten consumeren, ook in ons lichaam terecht komen. Een ander voorbeeld is de oproep vanuit verzekeringsmaatschappijen en consumentenorganisaties voor betere informatievoorziening op voedsel etiketten, om bijvoorbeeld de toename van obesitas en type-2 diabetes een halt toe te roepen. Of denk aan de

regulering van nieuwe additieven in ons voedsel, waarvan de veiligheid niet is vastgesteld. Al deze broodnodige maatregelen zullen in de toekomst nagenoeg onmogelijk worden omdat TTIP en CETA het voorzorgsbeginsel ondermijnen.

2. PESTICIDEN

Meer landbouwgif in ons eten en een verbod op glyfosaat is onwaarschijnlijk.

In de landbouw wordt vaak gebruik gemaakt van onkruid- en ongedierteverdelgers die terecht komen in ons eten. Om te voorkomen dat dit een bedreiging vormt voor de volksgezondheid, heeft de Europese Unie (EU) richtlijnen opgesteld om te testen of deze producten schadelijk zijn. Voordat deze producten op de Europese markt komen, moeten ze voldoen aan deze richtlijnen.

In het kader van de TTIP onderhandelingen heeft de Europese Unie al aangeboden om voortaan minder strikte internationale standaarden te hanteren. Hierdoor kan er in de toekomst meer landbouwgif in ons eten

© COMANCIU DAN / SHUTTERSTOCK

© BEN BRYANT/SHUTTERSTOCK

terecht komen. Bovendien woedt er een flinke discussie over de hernieuwde toelating van het omstreden middel glyfosaat in Europa. Het voorstel is om de vergunning van glyfosaat voor een korte periode te verlengen. Als CETA en TTIP in de tussentijd worden geratificeerd, zal een verbod op glyfosaat na het verlopen van deze korte verlenging alleen nog mogelijk zijn als de EU bereid is om sancties te riskeren.

3. GGO'S Geen vrije keus voor consumenten

Op dit moment krijgen Genetisch Gemodificeerde Organismen (GGO's) alleen toegang tot de Europese markt als de veiligheid voor mens en milieu is bewezen. De Wereldhandelsorganisatie (WTO) veroordeelt dit proces, omdat de goedkeuring van GGO's in Europa hierdoor vertraging oploopt. Met de komst van CETA en TTIP zal dit proces nog verder onder druk komen te staan.

Ook worden noodzakelijke verbeteringen ten aanzien van de etikettering van GGO's waarschijnlijk bemoeilijkt door CETA en TTIP. In de EU is het nu niet verplicht om op dierlijke producten als melk, eieren of vlees te vermelden of de dieren zijn gevoed met GGO's. In Canada en de Verenigde Staten (VS) is er zelfs helemaal geen verplichting om aanwezige GGO's te vermelden – laat staan op vlees dat vanuit de VS naar de EU wordt geëxporteerd, en dat vrijwel geheel afkomstig is van dieren gevoed met GGO's. Aanvullende regels op dit gebied zullen dus als een handelsbarrière worden opgevat.

4. HORMOONVERSTORENDE STOFFEN Geen effectieve bescherming

Hormoonverstorende stoffen, zoals Bisphenol A, worden ervan verdacht dat zij de hormonale balans verstoren en zo een gezondheidsrisico vormen. De Europese Commissie (EC) heeft daarom de opdracht gekregen criteria op te stellen om de risico's van deze hormoonverstorende stoffen vast te stellen, zodat zij maatregelen kan nemen. De deadline voor het vaststellen van deze criteria is bij lange na niet gehaald. De EC stelt dat dit komt doordat zij een kosten-batenanalyse laat uitvoeren, die nog niet is afgerond. Echter, niet alleen is dit nadrukkelijk niet de opdracht die de EC had gekregen, sterker nog, een economische kosten-baten analyse staat haaks op het voorzorgsbeginsel omdat het ertoe leidt dat gezondheidsrisico's worden afgewogen tegen economische baten. Na een verzoek van de Zweedse regering heeft het Europese Hof van Justitie hier ook op gewezen. Pas in juni 2016 kwam de EU met een eerste voorstel voor de criteria. Ruim drie jaar te laat. Dit voorbeeld laat zien dat het voorzorgsbeginsel niet alleen onder druk staat, maar dat maatregelen om de gezondheid van consumenten uit voorzorg te beschermen nu al worden uitgesteld in het kader van de CETA en TTIP onderhandelingen.

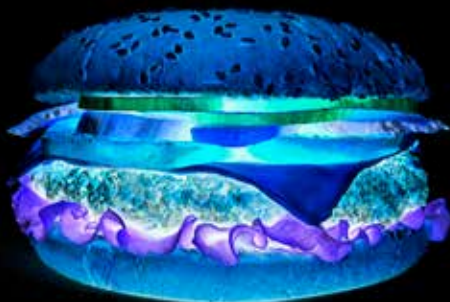

© BADINS/SHUTTERSTOCK

© K13 ART/PIXELJOY/SHUTTERSTOCK

CETA HANDELSVERDRAG MET GIFTIGE INGREDIËNTEN!

DAT SLIK JE TOCH NIET!

STOP CETA

foodwatch®

© GINO SANTA MARIA / SHUTTERSTOCK

5. CHEMICALIËN

Een verruiming van Europees toelatingsbeleid voor chemische stoffen

De registratie, beoordeling, goedkeuring en beperking van het gebruik van chemische producten wordt in de EU geregeld volgens de REACH verordening. In lijn met deze verordening, die is gebaseerd op het voorzorgsbeginsel, moeten bedrijven bewijs aanleveren dat de door hun gebruikte chemicaliën geen bedreiging vormen voor mens of milieu. Dit is tegenovergesteld aan de Amerikaanse benadering, die in de eerste instantie uitgaat van de veiligheid van chemische stoffen en toelating bepaalt op basis van een kosten-batenanalyse waarin mogelijke gezondheidsrisico's worden afgewogen tegen economische baten.

Al beweert de EU dat zij aan de REACH verordening wil vasthouden, heeft zij in de TTIP onderhandelingen al aangegeven het wenselijk te vinden dat er in de toekomst een kosten-batenanalyse wordt verricht

in het kader van het goedkeuringsproces van chemische producten. Dit staat dus haaks op het voorzorgsbeginsel.

6. NANOTECHNOLOGIE

Risico's van onbekende nieuwe technologie

Nanotechnologie is een relatief nieuwe technologie waarbij stoffen op atomisch en moleculair niveau worden beheerst, om zo materialen met nieuwe eigenschappen te creëren, ook in voedsel. Omdat sommige eigenschappen geheel nieuw zijn, is het onmogelijk om een nauwkeurige wetenschappelijke inschatting te maken van risico's voor mens en milieu. Voor deze technologie is dringend aanvullende wet- en regelgeving nodig, maar het opstellen van deze regels zal worden uitgesteld door CETA en TTIP. De verplichting voor de EU om in de toekomst met Canada en de VS samen te werken en informatie te delen op dit gebied, zal het nemen van voorzorgsmaatregelen ernstig ondermijnen. Deze nog nieuwe en onbekende technologie zal daarmee ongereguleerde toegang krijgen tot de Europese markt.

© RUDCHENKO LILIA / SHUTTERSTOCK

